

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Az orthodoxia pesti új mérve-

A mai köztudat mint absolut vallási kriterion.

(Folyt. és vége.)

Azután „Szemle“ taniás és szervezeti kérdéseket kénye-kevedve szerint egy sorba állítva átmegegy a Gelei Kanonok készítésére, azok szerinte néhány fiatal ember presbyterian elve ellen hozattak, holott a XIX. Kanon csak a külföldön tanulók „arminiana, anabaptistica és sociniana doctrinája“ ellen emel kifogást, s ezen fiatal emberek a liturgicai és szervezeti kérdések mellett e pont szerint még más fát is mozgattak.

Végre történelmi idézeteire felteszi a pontot is, s idézi Dávid Ferenczet a Krisztus Istenségének nagy ellenességét, őt is legyőzte a köztudat. A köztudat, mely ideig felkarolta, azután hűtelenül odahagyta. Nem bizhatik benne józanon senki, mint a példák mutatták. De hát azért mégis marad az igazság mérve. Nem kerestetik többé a dolgoknak sem eszmei, sem tárgyi igazsága. Elég lesz mindenre a mai köztudat. S ha a mai köztudat sárgalázban szenved, s még a fehért is sárgának látja, neki lesz igaza. A kréta sárga lessz minden fehérsége daczára. A tárgyiasság nem jogosult. A köztudat ma a merev subjectivismus végtelenségében óhajt feloszlani, daczára annak, hogy tegnap a realét proclamálta.

Fenebb elősorolt történelmi adatok alapján, mint valamely bölcsészeti vagy algebrai axiomák alapján „Szemle“ megkezdi levonni győzhetlen corollariumait, melyeket a mai pesti köztudat csak oly csalhatatlanoknak hisz, mint a római köztudat a pápát magát.

I. Az orthodoxia nem bevégezett, hanem fejlődő levő eszme.

A dolgok lényege szerint nem az orthodoxia, hanem a vitézkedő egyház perfectibilis. Pál apostol nem tartotta magát tökéletesnek, hanem azokra nézvén, melyek előtte vannak, a célfelé törekedett. Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes. Így akará a mi Urunk. Mi is valljuk a földi egyház perfectibilitását. Ennek is, mint

mindennek eszmei tisztasága felé kell törekedni, eszméjét végre beváltani.

Az orthodoxia elvileg nem más, mint megegyezése a hitnek a kijelentett hitalapokkal. Ezen eszme soha más nem lehet. Ez nem fejlődő és levő eszme, hanem határozott léttel bíró eszme, a mely örökké határozott a kijelentett hitalap. Ez a dolognak eszmei igazsága.

Ugyan mivel mással lehetne igazolni a hitnek igazságát a közös hitalap, az örökké ugyanegy kijelentés nélkül? Talán a „Szemle“ örökké ingatag, örökké változó többség-tudatával? Ha ez állana: ugy, mivel legközelebb közöttünk emberek között a bűn: tehát legtöbb létjoga, igazsága van a bűnnek, a mit azonban életnegatívának neveznek el a nem-anyagelvű bölcsészek.

Méltóztassék az emberi gyarlóság s tévelyek történetéből valamely pontot felemlíteni, a mi egykor közönséggel nem dicsekedhetett volna. Még a nyaktilózásnak is volt tapsoló közönsége, pedig méltóztassék megengedni, az nagyon inhumanus eljárás volt.

II. Az orthodoxia nem mult, hanem a jelen ténye.

Az első pontban az orthodoxia nem bevégezett, hanem fejlődő, levő eszme . . . tehát werdende Idee. Most már a jelenben mint tény jelenik. Ha a jelen ténye csupán, ugy a multnak hozzá semmi joga. Ugy az apostolok magok sem dicsekedhetnek azzal, hogy igazhitűek voltak, bár erélyesen kikeltek a hamis tanok ellen, s óva intették a hiveket, hogy idegen szellem által magokat tévutra vezetetni ne engedjék. Nem voltak igazhitűek; mert a köztudat akkor határozottan pogány volt, a mint ezt az egyháztörténelem előadja. A köztudat pedig egyetlen mérve az igazhitűségnek, a mint állítva van. Az apostolok saját jelenök köztudatát sem bírhatták. Ide jutunk, ha a dolgok igazságává a számot teszszük, nem örök beltartalmát. Ezen az uton lehetetlen satyrát nem írni, s minden belbecsétől meg nem fosztani.

III. Azon álláspont, mely az egyház köztudatával ellenkezik, de a régi századokéval megegyezik, nem orthodoxia, hanem egyházi reactió.

Itt már „Szemle“ az egyház köztudatát hozza fel mérvül. Itt tehát az a főkérdés: Mi az egyház? A biblia

szerint: „a Szenteknek egy testbe való kötötetése, tehát a szentek organicus egysége.“ Egy test, melynek feje a Krisztus. Egy test, melyet a Sz. Lélek megtanít minden igazságra, ki vele van, s marad a világ végeig. Egy organizmus, mely a Krisztuson mint örök sarkkövön emelkedik fel, s az Isten ígéje s a kegyelem forrásával táplálkozik... Ezek bibliai fogalmak, speculativ fogalmak szerint az egyház nem lehetett más, mint az isteni életnek organismusa az emberiségi élet körén belül. — Nem lehet más, mint a mi a Krisztusban eleve adva van, az isteninek és emberinek akart egysége.

Ily előzmények után, mi is azt mondjuk, hogy azon álláspont, mely az egyház (és nem a ma) köztudatával ellenkezik, nem orthodoxia.

De itt már élénk a másik kérdés is, hogy vajjon a modernek jelen álláspontjokon, midőn Irást, az Irásban letett kijelentéseket, a Krisztus ama sarkkö istenségét, a Szent-Háromságot conventjeikben elvetik, a kijelentés alapján előállott alaptanokat fából csinált vaskarikáknak gúnyolják, tagjai-e a Krisztus egyházának?

A Krisztus mondá: Valaki megtagadand engem az emberek előtt, megtagadom én is azt az én mennyei Atyám előtt. — „Ha megtagadjuk őt, ő is megtagad minket.“ II. Tim. II, 12. „Hiába tisztelnek — mondá az Ur — ha oly tudományokat tanítanak, melyek az emberek parancsolatai (Mat. XV. 9.) Más fundamentumot senki sem vethet a z o n k i v ü l, a mely egyszer vettetett, mely a Jézus Krisztus. 1 Kor. 3, 11. ki lett az anyaszentegyház fejévé. Efez. 1, 22. Kiben az alkotmány szép renddel rakatván, nevedik, hogy legyen az Urnak szent temploma. Efez. 2, 21. Egy az Ur, egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten és mindeneknek Atyjok. De mindenünknek adatott az ajándék, a Krisztustól adatott ajándéknak mértéke szerint — miglen jussunk mindnyájan a hitnek és az Isten Fia ismeretének egységére. — Hogy ne legyünk többé gyermekek, kik habozunk, s ide s tova hajtassunk a tudománynak akármi szele által, az embereknek álnokságok által. — Hanem az igazságot követvén, nevedjük abban, a ki fő t. i. a Krisztusban. Ef. 4, 5 — 15. — A mire jutottunk, abban egy regula szerint járjunk. Mert sokan járnak másképen, kik felől gyakorta mondottam nektek, most pedig sirva is mondom, hogy a Krisztus keresztségének ellenségei . . . kik a testiekben bőlesek. Fil. 3, 16—19.

Méltóztassék megbocsátani, én a moderneket jelen álláspontjokon tagadom a Krisztus egyháza tagjainak lenni, ők határozottan oly állást foglaltak el, melyet a Krisztus egyháza soha magáévá nem tehet . . . az ő mai köztudatuk a Krisztus egyházának nem mai sem tegnapi köztudatával, hanem örökké egy positiv alaptanával mereven ellenkezik. Ők kívül helyezvén el magokat a Krisztus egyházán különösen a hely. hitvallás sze-

rinti Krisztusegyházon, abban jogosan nem szavazhatnak; mert ott számot tenni megszűntek tett nyilatkozataik után. A modernek hite nem az Irás hite. Mi pedig radicalis protestánsok alapelvünkhöz mai nap is hiven semmit, a mit az Irásból igazolni nem lehet, el nem fogadunk, jöjjön az akár Rómából, akár Pestről, akár Zürichből. Az ily tanok előttünk semmi isteni garantiával nem bírnak. Mi ma is utolsó lehelletünkig reagálni fogunk az ily emberi művek és gondolatok szentesítése ellen, reactionariusai leszünk az ő evangyeliomnak, a világ és mai szelleme ellen. Ez kötelességünk s ezt magtenni fogjuk. „Szemle“ bizhatik benne.

IV. Eretnekség — ha nem irtóznám e rossz-hirű nevet használni — azon álláspont volna, mely az egyháznak sem mai, sem régi köztudatával meg nem egyezik. Legalább az egyháztörténelemből ezen meghatározást lehet elvonni.

Ezen pont szerint tehát az evangyéliomi reactionariusok még nem eretnekek . . . hanem hát mi lesz azoknak nevek, kik nem a modernismus ellen reagálnak, hanem az Iráson alapuló kijelentett vallásnak? Az egyház vagy önmagával örökké azonos lesz, mint Krisztusegyház, az az isteni életfejem az emberiségi élet körén belül, vagy pusztán emberi mű. Nekünk ó-orthodoxoknak ilyen emberi gyártmány egyházul nem kell, még a Stahl isteni intézményisége is kevés. Nekünk a Krisztus isteni életének beoltása kell az emberiség elkorhadt életfájába, hogy új, s örök életre érdemes gyümölcsöket teremni képes legyen, . . . a regeneráló elvet be kell vezetni a regenerálandó életbe s vele organicus egységbe hozni, vagy az egész regeneratio h i u á l o m, és üres phrasis marad.

„Szemle“ szerint lehet oly eretnekség is, mely később orthodoxiává lesz: ez annyit tesz, hogy lehet valami igaztalan, de később az igazsággá átváltozik, ha a többség elfogadja.

„Szemle“ hogy elvének, a mai köztudatnak életjogot biztosítson, a dolgok örök fogalmát kész megzavarni, ha t. i. az lehetséges volna. Neki semmisem igaz önmagában, hanem az elfogadó többség határoz a dolgok igazsága felett.

Seneca azt írja 79-dik levelében: Veritas in omnem partem sui semper eadem est. De ez nem azért igaz, mivel egy pogány bölcs mondta, hanem azért mondta, mert igaz.

Nagy baj az, ha amint már mondtam, a dolgok fogalmát ott keressük, a hol az nincs, az egyháztörténelemben, a helyett, hogy a Logicához folyamodnánk egyenesen. A történelem az eseményeket adja élénk, de a fogalmakat nem.

A végzetes négy pont után „Szemle“ a magyar protestantismus bajainak orvoslásához fog. Azonban szerinte

az az orvos fogja meggyógyítani egyházunkat, a ki annak köztudatát legtökéletesebben kifejezi.

Itt „Szemle“ még mindazokat a helv. hitvallásu egyház keretén belül látja, a kik a helvét hitvallással már homlok egyenesen mást vallanak, s ezekre támaszkodva azt hiszi, hogy a többség az övé.

De ha véletlenül azon többség a helvéthitvallást leszavazná a Logica szerint a helvéthitvallásu egyházat is eltemette; és így amaz új köztudat a beteg egyházat a helyett hogy meggyógyítaná, kivégezi.

A dolog örök természete szerint, a kik valamely egyház alapigazságaitól eltávoztak, tényleg már nem tartoznak azon egyházhoz, hanem csak egyidőre névleg;*) mert ha azon vérig sértett egyház végre fellármázott öntudatu álláspontjára helyezi magát, épen úgy lerázza magáról az idegenné vált elemekét, mint a francia orthodox egyház, s nézetem szerint ezen idő végzetes lépésekkel közelít; mert a szakadás már tényleg be van végezve a modernnek által, s az egyház türelme közelget azon határponthoz, a melyen túl a hallgatás már bűn és önfeladás! De akkor önök szerint a reformáció magyar egyháza nem lesz többé, s az alaki elv, a merev protestantismus, magából minden határozott tartalmat kivéve fogja elfoglalni helyét az absolut negatio minden chimeráival. Előáll egy vallás, melynek hitcikkeihez az Isten lelkének semmi köze, a melyeknek az ember ad maga garantíát, az ember, a ma tengőce, s a holnap hullája.

Nekünk a gyógyszerert illetőleg egészen más meggyőződésünk van; szerintünk a magyar prot. egyház azért beteg: mert meggyengült benne azon szellem, mely teremtette, a tiszta örökké isteni evangyeliomi hit, de megerősödött a világ szelleme, a hitetlenség. Minden addig erős, míg létevéhez hű; minden idegen principium betolakodása gyengíti az élet organismusát.

Ha önök uraim őszintén gyógyítani akarnak, ne üzzék ki a beteg testéből az életnek lelkét, hanem az idegen elemeket, melyek ama lélek munkásságát gátolják. Ébreszszék fel sz. könyveink tiszteletét. Tanítsák őszinte jó akarattal a positiv kijelentéseken nyugvó alapalaptanokat, melyek isteniek, mint maga a kijelentés, azon beszédek, melyek akkor is megmaradnak, ha az ég és föld s a mai köztudat elmulnak. Dr. Heiszler József.

*) Eljött az idő komolysága, hogy a m. o. prot. egyes férfiasan és határozottan nyilatkozzék, hogy gyűlésein és közlőnyeiben közre adott tételek és állításokat sanctionálja-e? mig nem tiltakozik azok ellen, méltán nyugtalanítja a hit-buzgó félt, vagy mint értekezők nevezé találólag a radikális protestánsokat.

S z e r k,

Bűnösség és váltság.

Az evangyéliom minden embert minden kivétel nélkül felhív a megtérésre, s ezáltal felteszi, mint elismert tény, hogy

az emberi bűnösség és ennek érzete általános. E nélkül azon szent irati helyeknek, melyek a váltságról, engesztelődés és ujjászületésről szólnak nem volna értelmök, vagy legalább azon üdvnek, melyet az evangyéliom a megtérő bűnösnek mindjárt kezdetben ajánl t. i. a bűnbocsátnak nem volna jelentősége.

Azonban e pontra nézve is, az ember saját öntudata igazolja az irás itéletét, mert a mit a sz. irat emberről mond, annak ő rajta kell, mint való igaznak bebizonyulni, és ha az irás bizonyoságtételét embernek saját lelkiösmerete is elismeri, ezáltal az irás tekintélye csak erősödni fog, mert a törvény, melyet a teremtő oltott az emberi kebelbe, mely abban erősen szól és ítél, ugyanazon forrásból veszi eredetét, ugyanazon kéz által van írva, melylyel ama bizonyoságtétel, a mely az evangyéliom lapján olvasható.

Vajjon e szerint a keresztyén hit nem egyez-e meg az emberi szív legmélyebb szükségével, s nem nyújt-e a hit a szívnek segédkezet? Kétségkívül nyújt, de csak azon feltétel alatt: ha elismerjük magunkban a rosrahajlást, ha elismerjük, hogy mi bűnösök vagyunk, s az irás szavai szerint nincsen igazságunk, melylyel isten előtt megállhatnánk. Az egész szellemi harc azért, melyet jelenkorunkban egyes hitetlenek folytatnak a keresztyén hit és moral ellen — az igazat megvallva — csupán olyanok harca, a kik a bünt és az ő bűnösségüket fel se veszik; másfelől pedig olyanoké, a kik az ő bűnös volukat igenis elevenen érzik, ugyan azért ahoz jönnek a kinek igája könnyű, és az ő terhököt megkönnyebbíti. Az a ki talánazzal dicsekszik, hogy ő tiszta és józan életű, vajjon egész komolysággal, a benső erkölcsi tudat egész erélyével tekintett-e be ama lelki tükörbe, mely megmutatja, hogy ő mimódon érez, gondolkozik és cselekszik. Még az oly nagy gondolkozónak is mint Kant „a rosznak gyökere,“ mely bennünk kimagyarázhatlan, de azért általános, és elvitázhatlan tény, nem kis fejtörődést okozott. Egy igazlelkű ember sem tagadhatja ezt. De ennek mélyebb ismerete azon mértéktől függ, a melylyel méri vagy felfogja valaki az élet végczélját. Ha talán valakinek az a szokása, hogy saját életét más hibásabb életükével hasonlítja egybe, vajjon nem vonja-e le magáról az istenképet, melyre teremtetett, nem aljasítja-e le saját emberi méltóságát? Az ember végczélja, a lehető legmagasztosabb cél, mindenesetre magasabb annál, a mi valaha bölcsész, vagy költő ajakán kijött „legyetek szentek, mikép én szent vagyok, legyetek tökéletesek, mint a ti menyeyi atyátok tökéletes.

Avagy nem virad-e fel korább vagy később mindenki lelkében e magasztos végczél sejtelve? Nem ébred-e fel a szívnek ama jóra való gerjedezése, miszerint ember csak akkor lesz szabad akaratában, nyugodtá szívében, istennek tetszővé, istenhez hasonlóvá egész életében, ha előbb minden büntől megtisztult, megszabadult?

Ha már a legszigorubb moral-tanítók — mint épen Kant is — bevallják, hogy e végre a természeti tehetség nem elegendő, hogy az erkölcsi küzdelem legnagyobb erélyessége mellett is a mi erkölcsiségünk tökéletlen és teljes fogyatkozásokkal s következőleg a legnagyobb erőfeszítés is az emberi szív szükségének meg nem felelhet, más oldalról pedig oly erkölcsi nagyság áll előttünk Krisztusban, a kiben legalább ép szemek eddig erkölcsi hiányt felfedezni nem bírtak, tehát az erkölcsi tükély oly eszményképe, melyről a legélesebb rationalismus is bevallotta, hogy az előtt minden emberi kategóriának meg kell némulni: mi lehetne okosabb, mint innen azt következtetni, hogy tehát az önmagával küzdő, s önerejével szabadabbá lenni nem

*

tudó, és mégis a legnagyobb célra hivatott embernek, személyes egyességre vagy is erkölcsi életközösségbe kell lépni amaz egyetlen tökéletessel, a történelem nyelvén isten és emberfiával, a kegyelem nélkül szükölködő bűnös meaváltójával a Jézus Krisztussal.

És ime e pont körül fordul meg az egész ker. hit és az egész keresztyén élet. Mi azt hisszük és valljuk, hogy mivel minden emberi önsegély tehetetlen, minden lelki harc és tusakodás oly czéltől, hogy ember a büntől megszabaduljon — hiábavaló: Isten szabados irgalmának kellett utóvégre segítségül jönni, és e nagyszerű e mindenekre elégséges isteni segély — Krisztus.

Itt tehát a keresztyénnek választania kell. Vagy ön megváltójává önmaga akar lenni — mely bár az önértetnek hízogó, de a tényleges tapasztalás által bebizonyított hazugság, önámítás; vagy pedig az isteni szabadítóra kell magát bízni, ki már régen kopogtat szíve ajtaján, ki minden őt szorongató kérdésekre nyugtató feleletet ad, s a kihez való buzgó ragaszkodás egész életét új világításban szemlélteti, az az ezen ő keresztyén hite az ő legdicsőségesebb tettévé, minden jónak, igaznak és szépnek — a mire csak ember képesítve van, kiapadhatlan kutfejévé válik, sőt emez ő hitével részesévé lesz ama keresztyén bizonyosságnak, mely szerint a ker. hitnek tartalmát közvetlenül tulajdon lelkiösmerete fogja igazolni, még pedig a lélek mindinkább gyarapuló erejével, minélfogva azonnal érezi, hogy eddigi veszélyes betegségéből, a lelki meggyógyulás állapotjába tért át.

Im ez röviden az evangéliom tana, mind az ember bűnösségének általános, mind a váltság szükséges voltáról, s e tisztán keresztyén morál egyszersmind leghatályosabb eszköz, mint hajdan, ugy ma is, egyes hitetlenek meggyőzésére, természetesen ezeknek miveltségi fokához, s bűnös állapotjuk különböző fokozataihoz képest módosítva. Hogy azonban e tan a mások keblében visszhangra találhasson, szükség, hogy annak hirdetőiben személyes bizonyosságot tegyen, az az hogy ők magukon tapasztalva az üdvánának megvalósulását, együtt kezeskednek a felől, hogy a Krisztusban kijelentett s általok ajánlott üdv megdönthetetlen igazság.

E mellett nem kisebb fontosságú dolog, kivált tudományosan képzett kételkedőkkel szembe az arravaló utalás, hogy a hit és tudat viszonyának megfordítása által sem fogják a hitnek nagy titkát kikerülni, mert okvetlenül sokat kell hinniök és elfogadniök, a mit teljességgel nem lehet megmutatni, nem lehet kimagyarázni, sőt a bibliai kijelentés tényeinek elfogadása nélkül, a mi létünknek, e világnak, a ker. egyház és ennek történelmének rejtélyei még inkább szaporodnak.

Mindezekből mi a gyakorlati tanúság? Felelet, mindazok hamisan számítanak, kik az ember bűnösségét könnyedén veszik, kik a bűnről azt tartják, hogy az a mivelődés haladása és finomodásával mindinkább elenyészik, vagy legfeljebb úgy tüntetik fel a bünt, mint a mi az emberi véges természetből folyó gyarlóság, tehát a mi mig ember ember lesz, soha meg nem szűnik. Továbbá mindazok keresztyéneles irányt követnek, a kik el nem ismerik Krisztust megváltóul, a kik tehát ha nem mondják is ki egyenesen, de hallgatag még is azt tanúsítják, hogy mivel nincsen bűn, vagy ha van is, nem egyéb az emberi gyarlóságnál, tehát megváltásra nincs szükség, s innen következtetik, hogy a kijelentés nagy történelmi tényeit el kell vetni. Végre azon tág morál-tanítók is tévednek, a kik a lelkiösmeret mardosását nem egyébnek veszik, mint saját ökaratunk s az erkölcsi törvény ellenmondásából származó kedvetlenség-

nek: mert e tan a rosz lelkü bűnöst vagy épen gonosztevőt nem fogja megtérésre birni s megjobbulásra serkenteni, hanem a lelkiösmeretet elaltatni vagy félrevezetni fogja, a minek ismét szomorú vége az lesz, hogy a felébredés órájában, az a bűnös, a ki a bűn örvényébe sodortatott, menthetetlenül kétségbeesés martalékává lesz.

Debreczen, jan. 30. 1875.

T. M.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

Bibliai történetek

elemi első és második osztályok számára, a tiszántuli ref. egyházkerület népiskolai tanterve alapján írta **Kovács Lajos** tanítóképezdei tanár. Kiadja Telegdi K. Lajos. Debreczen, 1875. — 8 r. 78 l. Ára?

Kedves kötelességet vélünk teljesíteni, midőn e művet sietünk megismertetni olvasóinkkal. Mert hiszen a vallás tanítás egyik legfőbb feladata népiskoláinknak; ez alapja minden ismeretnek; vallás nélkül romba dől előbb-utóbb minden tudomány, s emberi bölcselkedés. A vallásosságot, s ebből kifolyólag a jó erkölcsöt és keresztyéni erényeket jókor becsepegtetni a gyermeki romlatlan szívbe egyik főhivatása a tanítónak.

És hogy ez helyesen történhessék, a tanítónak mindenek felett jó vezér könyvre van szüksége.

Ily czélt tartva szem előtt, készítette Kovács Lajos képezdei tanár fentnevezett művét; s ezzel igen hasznos szolgálatot tett a népnevelés fontos ügyének; mert kitagadhatná, hogy épen a vallás tanításra alkalmas kézi könyveknek érezzük legnagyobb hiányát.

Ezen jelzett mű igen helyesen a tiszántuli ref. egyházkerület által megerősített, s nagy gondnal, szakavatottsággal összeállított népiskolai tanterv alapján készült, megtartván szerző a tantervben kijelölt történeteket, s csak ott, hol hizagot vett észre, pótolta oda illő elbeszélésekkel.

Legfőbb érdeme szerzőnek ezen mű előállításában az, hogy mind az ő, mind az új szövetségi történetet magából a bibliából, mint kutfőből, meritette, megtartván mindenütt, a hol csak tehette, annak szavait, kifejezéseit. Ezért nyelvezete egyszerű, világos, egyenesen a gyermeki felfogáshoz mért; ugyannyira, hogy ha a tanító ezen nyelvezetet előadásában megtartja, egyszersmind tanítása közben, magában a tantervben igen szépen kifejtett irányelveket követi: lehetetlen, hogy a szent történeteket a gyermekek előtt kedvesekké vonzókká ne tegye; lehetetlen, hogy a gyermeki keblekbe a józan vallásosságnak egykor gazdagon gyümölcsöző magvait ne hintegesse.

Az egész könyv 78 lapra terjed, s magában foglal az első osztály számára 8 ó-szövetségi, 6 új-szövetségi történetet; a második osztály számára az ó-szövetségből 15, az újból is 15 szent-történetet, az egész könyvben egy-két betű kihagyásán kívül alig van nyomdai hiba.

Midőn azért ezen művet minden elemi tanító kezébe őszinte jó lélekkel ajánljuk, másfelől szívből óhajjuk, hogy szerző művét minélelőbb folytassa, s a többi elemi osztály számára is hasonló jó, vallásos kézi könyvet állítson elő.

Igy ha — mint bizton reményljük — alsóbb és felsőbb iskoláinkban a vallás tanítás lendületet veend: ugy növendékeinket egész nyugodtsággal bocsáthatjuk ki az életbe, oly védpa-

izszal övedezvén fel őket, mely mególtalmaz az élet minden szélvészei között; így nem féltjük egyházunkat, hogy azon a pokol kapui valaha diadalt vehessenek. N. L.

Egy másik bíráló nyilatkozata így hangzik: Ami előnye van a népiskolai tantervnek, hogy abban a fokozatos fejlődés elve vétetett fel kiinduló pontul; azaz előnye van e tankönyvnek is. — Czikkei a leghelyesebb felosztással, módszertanilag vannak rendezve. — Mit a „Bibliai történetekhez írott vezér könyvében“ követendőül állított fel szerző, azt e tankönyvben teljesen keresztül is viszi.

„Tanításunkban az előadva és kérdegetve fejtegető tanítás formát egyenlő mértékben vegyük igénybe,“ — mondja szerző vezérkönyvében. — Ezért itt is az egyes bibliai részeket apróbb részekre osztja fel, megjelölve, utmutatásul adva mintegy a tanítónak, — hogy hol és miként vegye fel az utbaigazító, a gyermek előadását vezető s megkönnyítő kérdéseket; — az az — keresztül vitte azon ajánlatát: „daraboljunk fel egy-egy történetet apróbb részekre s míg egy kis részt jól be nem gyakoroltunk, ne haladjunk az ismét elbeszélésben addig tovább.“

Az így feldarabolt történeteket jellemzi az, hogy minden egyes részecske jellemző bibliai helylyel van bevezetve; hogy mennyire helyes eljárás ez, talán nem is kell indokolnom, világos lévén hogy a gyermek által megjegyezve betanult bibliai hely, — okvetlenül eszébe juttatja a következőket, elősegíti az egész részecskének emlékezetben megtartását. — Így például:

10. „A napkeleti bölcsék“ czimű történetben: I. „Mikor pedig született volna Jézus Betlehemben, a zsidók országában, imé jövének napkelet felől bölcsék. — És ezt kérdezték: „hol vagy a zsidóknak királya?“ stb.

2. Ezeket mikor hallotta volna Heródes király, igen megijedt. — Én vagyok a zsidók királya — gondolta — és most mégis más király született. stb.

Igy megy ez az egész tankönyvön végig. — A nagyobb történetek apróbb részecskékre vannak osztva, a részecskék minden helyen vagy a történetnek okát, tehát kezdetét; vagy a következményét, vagy az abból merithető tanúságot ölelve fel.

Szerző jól ismeri a gyermekek nyelvét. — Ebből kifolyólag mindenütt őrizkedett a körmönfont körmondatokból. — Így lett irálya könnyű, igazán gyermekeknek, azok észjárása s szöszegénységéhez való. — De így lett ezen kézikönyv is, minden eddig mejelent „Bibliai történetek“-nél becsesebb, használhatóbb.

Egy dologra azonban mégis kell itt szerzőt figyelmeztetnem, — nevezetesen a középútra. — Amily ellensége a gyermek a körmondatoknak, épen oly ellensége a tul rövidségnek. — Értem alatta azon rövidséget, melyet a gyermeknek szükségképen pótolnia kell valamivel, hogy felfoghassa.

Egy pár helyen találkozunk pedig ilyennel, ami nekünk jó, de a gyermeknek nem. Így pl.

4. lapon: 4. „Ott áll a torony sokáig félbe, csonkán. — El is nevezték zavarodás, bábel tornyának.“

Mindakét mondatból igen kevés hiányzik, hogy teljes és könnyű mondat legyen. — Az elsőből csak a „félbe“ szót kell kihuzni; az utóbbihoz pedig egy „ezt“ és egy „vagy“ szócska kell. —

21-dik lapon: 1. „Künn a pusztában, — egy folyóviz, a Jordán mellett tanította ő az embereket.“ — Ebből a gyermek — ha nincs ügyes tanítója, — nehezen igazodik el. — Könnyebb: Künn a pusztában a Jordán folyó mellett stb.

Csekélyebb dolgok, s oly hibák ezek, melyeken a munkás szerző — hiszszük, hogy egy mihamarabb bekövetkező II-dik kiadásban segíteni fog. Zs. S.

B e k ü l d ö t t k ö n y v e k.

Névkönyv az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház számára 1875. Az erdélyi egyházkerület évi kimutatásai egyháztörténelmi szempontból is nagyon fontosak és érdekesek; ugyanis a statisztikai adatokon kívül minden évről valamelyik egyházmegye történetét is magában foglalják; a jelen évre szerkesztett névtár a szilágy szolnoki egyházmegye történetével foglalkozik, az érmelléki egyházak vannak benne tüzetesen nagy gondnal és tanulmánynyal ismertetve Biró Károly tasnádi lelkész által. — Már a mult évi névkönyvben megkezdett volt ezen egyházmegye története s még az 1876 évre szóló névtárban fog az majd befejeztetni.

Hát a mi tiszántuli egyházkerületünk évi értesítvényeit nem lehetne-e a pusztas és rideg statisztikai adatok mellett vonzóbbá s érdekesebbé tenni az által, hogy azt ilyen egyháztörténelmi forrássá változtatnók át? egy egyházmegyék s egyházak történetei közöltetvén abban időről-időre; annyival inkább hogy a tiszántuli egyházkerület még 1847. év aug. hóban tartott gyűlésében elhatározta volt, „hogy minden egyház történetét dolgozzák ki az illető lelképásztorok és az esperestek útján küldjék be az egyházkerületre?“

A jelzett névkönyv szerint az erdélyi egyházkerületben van 555 anya és 496 leány egyház; 564 lelkészi állomás, melyből betöltetlen 53; 33480 tanuló és 581 tanító állomás, melyből 58 van betöltetlen; a lelkek száma összesen 324,083.

T. S.

A Tiszáninnen i evang. reformált **Egyházkerület névkönyve 1875-re.** Sárospatak, 1675. 8 r. 60 l. ára 35 kr. A táblás kimutatás szerint van e testvér egyházkerületben 354 anya egyház, 345 rendes lelkész, 69 s. lelkész; 451 néptanító, 452 népiskola, 228,164 lélek. 23,529 iskolaköteles, 20,800 iskolabájaró, 3583 hitvallást tett, 2561 házasságra lépett, 8 egyházmegye; a s. pataki főtaudóban 10 akadémiai rendes tanár, theologus 56, bölcsész 25, jogász 79, összesen 160 felső tanuló. — A kiállítás csinos, alakja czélszerű, bár a tiszántuli névtár is 8-ad rét alakban jelenne már meg.

A **nevelés és oktatás történet** kézikönyve különös tekintettel Magyarországra. Javitott második kiadás írta Dr. Kiss Áron nagyköroői tanító képezdei igazgató. Budapest, 1875. Rosenberg testvérek tulajdona. 8 r. 200 l. A napi sajtó kellőleg méltatá e nagy szorgalommal irt jeles művet.

S Z E M L E.

a) Belföld.

A dunántuli ref. egyházkerület. 1874 szeptember hóban, **Révkomáromban** tartott gyűlésének, közérdekűbb tárgyai.

A dunántuli ref. egyházkerület mult évi utósó gyűlése sok tekintetben nagy jelentőségű volt, a mint a napokban szétküldött jegyzőkönyvek arról tanuskodnak; mert azonkívül, hogy a magyarországi ref. egyház legifjabb püspöke Pap Gábor, püspöki székebe e gyűlésen állittatott be egész ünnepélyességgel s tette le hivatali esküjét, — mely ünnepély alkalmával tartott beszédek majd külön füzetében tétetnek nyilvánossá: — oly

lényeges és nagy horderejű tanügyi kérdések merültek fel és tettek azokra nézve intézkedések, hogy minden protestáns egyház tag és így e lap olvasói figyelmét is nagy mértékben igénylik és föl hívják.

1. A gyűlést a hivatalába beállított püspök, működésének elvét s irányát jelző lelkes beszéddel nyitotta meg, melyben igéri, hogy a haladás lobogóját viendi előre, de haladásnak észszerűnek, keresztyénnek s bibliai alapon járónak kell lennie; e célú gyűlést „mely felé tartanunk s az irányt, melyben előhaladnunk kell, a józan ész és az evangéliom jelölik ki. A szabadság nem korlátlan; óvatosan, keresztyéni irányban s evangéliomi alapon kell folytonosan előre haladnunk. A keresztyéni hit alapigazságai örök igazságok, de a tantételek — melyekben ezen igazságok kifejezést nyertek — változás alá eshetnek, változtatásukra azonban csak a zsinat van jogosítva. — A haladásnak lehetősége és szükségessége jelezve van idézőtöknél e szavaiban: „Sok dolog van, melyet mondhatnánk nektek, de most el nem hordozhatnátok,“ „a Szentlélek megtanít titeket mindenre“ . . . s parancsolva is van e bibliai mondatban: „mindent megpróbáljatok, és a mi jó azt megtartsátok.“ — E bibliai mondatok lesznek vezérlőim szuperintendensi pályafutásomban. Ellene leszek a vakhitnek égen úgy, mint a hitetlenségnek; a lelket ölö bigotteriának épen úgy, mint a minden szép, jó s nemes iránti szent lelkesedést lehűtő materializmusnak; a stabilizmusnak épen úgy, mint a rohanva haladásnak; a betű uralmának épen úgy, mint az evangéliomellenes iránynak. Nem fogom szégyenelni a Jézus evangéliomát soha, mert örök s az emberiséget boldogító igazságokat tartalmaz az, s érzem Pál apostollal, hogy Istennek hatalma az minden hívőnek idvességére.“

Felekezeti viszonyainkat érdeklőleg akarja, hogy a jogegyenlőség s viszonyosság elve, mely az 1848 XX t. cz. által szentesítve van, realizáltassék.

Az államhatalommal szemközt békekötések és országos törvények által biztosított egyházi és iskolai autonómiánkat, oly szent örökségnek tartja. „melyet őseink vér és vagyon áldozattal szerzett értékes kincsül hagytak reánk s melyet mi is kötelesek vagyunk utódainkra sértetlen épségben, szent hagyományképen átszállítani. — Különben is, ugymond, „a jövőtsűrű fátyol fedezi, ki tudja, nem leend e még szükség az autonómira, hogy a fölvilágosodás a sósétség ellen, a szellemnek szabadfejlődése az ultramontanizmus ellen, az alkotmányos élet az abszolutizmus ellen, a nemzeti lét, az idegen elemek áramlata ellen s épen e bevehetetlen erőből megvédelmeztessek.“

Kormányzati rendszerünket érdeklőleg a decentralizáció híve, mert tapasztalás igazolja, hogy a centralizáció nem előnyére, hanem hátrányára van a szabadságnak, veszélyezteteti a subjectivitas protestáns elvét, uralomra segíti a föltétlen tekintély elvét s a helyett, hogy megvédené — föl adhatja legértékesebb, legföltettebb jogainkat.

Iskoláinkat fentartandóknak vélelmezi, mégpedig úgy az alsó, vagy nép, mint a közép és felsőtanodákat.

2. A dunántúli egyházkerület kimondotta, hogy jogakademiáját bármily áldozat árán is, de mégis fentartja, mert a tudomány érdeke azt kívánja, hogy a tudományos képzés vezetése ne legyen egy kézbe központosítva, még az oly államban is, melyben csak egy vallásfelekezet van, vagy melyben teljes valósággyenlőség uralkodik; mennyivel inkább szükséges hazánkban, hol előjogosított nagy vagyonnal bíró felekezet létezik, mely továbbra is fentartja jogakademiáit, mégpedig felekezeti jelleggel; s csak hogy minden irányban föl és lefelé imponálhas-

son a r. kath. paóság évenként 50,000 forintot fordít, a miniszter vezetése alatt álló állami jogakademiákra. — De a protestantizmus magasabb érdekei szempontjából is szükségesek a jogintézetek, a mennyiben a prot. vagyonos ifjak itt ismerkedvén meg egyházunk szellemi és egyháztársadalmi oldalával, itt táplálkozván ennek anyatejével mintegy hivatott védoszlopai s áldozatkészséggel működő jóltevőivé így lesznek egyházunk és iskoláinknak; végre a prot. jogtanodák fentartása mellett lesz lehetővé, hogy szegényebb ifjaink is készülhetnek a jogi pályára.

A jogakademia költségei és létszükségeinek fedezésére a főiskola szabad rendelkezése alatt álló tőkék 7% kamatainak 8%-ra felemelését határozta el; továbbá mivel sok szegény egyház másúton úgy sem járulhat a főiskola költségeinek fedezéséhez, az államsegély 1/4 része jövőre iskolai célokra fog fordítatni; az egyházkerületben a vagyonosabb egyháztagok felhívának és megkerestetnek, hogy vagy évi összegekkel vagy egyszer mindenkorra tett alapítványokkal járuljanak a jogakademia fentartásához; fenhagyatván a jótévedőknek azon joguk, hogy a jogakademiákra tett ajánlataikra nézve a helyet megjelölhessék.

— A veszprémi nemesi pénztár szinte megkerestetik, miután a veszprémmegyei nemes családok fainak tetemes része tanul a pápai főiskolában, a jogakademia gyámolítására. Végre a püspök felkérte, hogy az egyházkerület minden egyes egyházához pásztorlét intézzen, melyben az egyházak a tanügyi üdvös reform behozatalára elutasíthatlanul szükséges adakozásra hívassanak fel; s ugyan e célból mindenüve megbízottak küldendők ki, kik a népet ez áldozattételre előszóval is buzdítsák; azon egyházakba pedig, a hol a püspök e szent cél előmozdítására nézve személyes megjelenését szükségesnek látja: ott személyesen jelenjék meg.

h. l.

(Vége következik.)

Nyilatkozat Nyitrából.

(R.) Nyitra megyében, január hó derekán. — Szerkesztő ur! — Üdvözlöm én is elvrokonim nevében az „Evangy. prot. lapot.“ — E tájon melegen emlegetik s helyeslik irányát s elveit. — Mi evangyéliomi protestánsok vagyunk, mert evangyéliomon nyugszik életünk üdve. — Protestari annyit jelent eredetileg mint: bizonyítani, tanusítani; óvást tenni, tiltakozni csak másodrendű jelentősége. És valóban mi csak is a szentlélek ihlette Irás alapján, hitedzette tapasztalásunk nyomán, tiltakozhatunk az emberi észönkény és találmány ellen! — Hitkönyveink csak is a sz. Irás kivonatai vele összhangzó tanok; valástételeink az isteni kijelentés vívmányai.

A debreczenitanárok jó példát mutattak hitvallásuk közvétételével; tudni fogja az egyház mily tanárai vannak s a tisztántúli ref. egyházkerület ily kezekre örömet bízhatja fiait.

A keményfejű közönyösség, a könnyelműség, a világiakba borult hitetlenség mind megannyi semmisnek béresei! — Azért bárhol is támadnak ilyenü társulatok mindenütt fővényen alapítvák s magoktól szétmállanak! — A pesti együletnek is megszámálvák napjai! — Képesek volnánk-e ily tényezőkkel jelenleg zsinatot tartani s valamit a hitélet javára teremteni? — Ilyen zsinat nem kell! — Azért élesztetni kell a szunnyadó erőt, hirdetni az életadó ígét, érdeket ébresztetni a jövőndő iránt! — A szavazat többsége csakis a hívőkre nézve vonatkozhatik az egyháziakban; hitetlen többség csak bajt okozhat, sebeket ejtethet a hívők testületén, — de irt nem nyujthat.

Azért az unióra czélzó vállalatok sem sikerülhettek; a ki az egyházzal egy cseppet sem gondol, lehet önmaga részéről akár zsidó, akár török, de uniót ily alapon létre nem hozhat senki soha!

Ezen a téren terem a finnyás kosmopolitismus is! mely a nemzeti élet mezején ugyanaz a vallásos közönnyel. — Az egyház a nemzetek gyűlpontja, a nemzetek az ur tanítványai! — Minden nemzet tartozik erejét kifejteni s munkálkodni az emberiség javára! — A mit egyes nemzetek téve-türve létrehozhatnak, az jut az emberiség vallhallájába. — Egymást felváltva működnek a nemzetek s a mint rendeltetésöknek megfelelnek, úgy aratnak az örökzöld emlékezet mezején! — A ki azt mondja, hogy Magyarországon lakik, kell hogy valami helységben és háznál is lakjék; a kinek nincsen hazája, nemzete sincsen. — s így kosmopolitismusával a légben uszik. — Positiv hitelvűség feltűzeli a kedélyeket, közelebb hozza a szétváló felekezeteket: mert a hit mindig szeretettel működik. — Ezen hitből eredő szeretet épít biztosan behatolván a szivek redőibe! — Krisztus szivéből fakadó keresztyén szeretet — áldva és megváltva legyőzte a hitetlen világot, s a tökéletes győzelem napját kitűzni az Atya hatalmában maradand.

Ezen zászlót magasan kell lobogtatni s ércszóval hirdetni az üdvet! — Ezen zászlóhoz összecsoportosulnak a hit szárnyain, s az ág. és helvét hitvallásnak kezét nyujtandának egymásnak szeretet-ápolta türelemre s várakozásra: míg egy akol leend egy pásztor alatt!!!

Krisztus legyen dicsőségünk reménye!!! Ő mindig kis-sébségben volt, s mindig győzött kisszámu hiveiben és hiveivel!!!

Vidéki válasz György A. csontvázára.

E czim alatt küldte. Segesvári József ref. lelkész ur egy erélyes tiltakozást. Miután lapunk elég bőven szólt e tárgyhoz, azt hisszük a derék felszólaló ur nézetével találkozunk, ha jelezve a felszólalás jelentőséges tényét, válaszából csak egy pár jellemző tételt vonunk ki.

„Mi nem csontvázat támogatunk, hanem támogatjuk az édes anyát, melynek emlőin szellemileg és erkölcsileg táplálkozánk.

Ennek az édesanyának, — a keresztyénvallásnak — még folyvást nagyszerű missiója van. Még sok pogány népek ülnek sötétségben s nélkülözik azt a világosságot, melyet mi keresztyének már élvezünk. — Ha Gy. A. ur és a vele egy uton járók ezt a világosságot már tulszárnyalták, ha nincs szükségök az édes anyára: elhagyhatják, megtagadhatják, jogukban áll: de az édesanyát csontvázá tenni s vele együtt a még ezután szüetendő gyermekek életét is kioltani, az annak emlőin jelenben is édesen táplálkozók pedig árvaságra juttatni s ápolójoktól megfosztani: ez ném áll jogukban s hisszük, hogy hatalmukban sem.

A régi formák mellett is van az evangyéliomban hódító erő, sőt épen az a valódi szabadelvűség és hazafiság legtisztább forrása; mert hogy az evangyéliomot s annak sarkigazságait elvetették volna valaha a protestáns papok maguk alól s így működésük alapját feladták volna, ezt én nyiltan bevallva soha sem hallottam sem a régiebektől sem az ifjabbaktól, kik közé magam is tartozom. — A Krisztust hirdetjük ma is, hirdetjük azon igazságokat, melyekre ő tanított, hirdetjük az emberbaráti és hazaszeretetet s általában az élet minden viszonyait az ő szellemében tárgyaljuk, — ő hozzá alkalmazzuk magunkat

és nem a korszellemhez, mely — mint a történelem mutatja — romlott is lehet, s melyet mindig ő — és az ő tana felé terelni legszentebb feladatunk!

Halálozás. Január 31-kén hunyt el Szatmármegyében a kispaládi reform. egyház közszeretben állt lelkésze s a nagybányai egyházmegye tanácsbirája Papp Bálint. Ritka természetes szónoki tehetség s szelid szerető lelkület birtokában egy volt azon kitünőbb protestáns lelkészek közül, kik helyöket egészen bétöltik. Bánatos özvegye s hat nagyrészt neveletlen árvája kesergik. (Cz. M.)

Debreczen, jan. 7. tartott egyház tanácsi gyűlés által egyhangulag elválasztott a pályázók közül hittanvégzett Lévai Lajos turkevei leánytanító Debreczenbe a csapóutczai leányiskolába állandó tanítóul.

b) Külföld.

Oroszországban a népnevelés ügye.

Az Oroszországban most érvényben levő és sokak által dicsért iskolai törvények 1864-ben hozattak, hanem még eddig feltünőbb eredményei alig láthatók. Sok tekintetben nem is csoda, mert a jól rendezett népnevelés ügynek végetlen nehézségekkel kell ott megküzdeni. Ilyen nehézségek a szerfeletti gyérnépesség, a lakosok nyomora és a mi igen természetes a tanulás iránti közönye. Oroszországban átlag négy □ mértföldön 8 kisfalu esik 800 lélekkel.

Nyugaton a népesség valamivel sűrűbb, keleten jóval ritkább. Világos, hogy a távoli község gyermekei nem sok hasznát veszik a fárjai iskolának, amely gyakran több mértföldnyi távolra esik, kivált télben amidőn az utak járhatatlanok. Ennélfogva a tanítók vándorolnak évről-évre egyik faluból a másikba, tanhelyiségül egy-egy parasztszoba szolgál s ide gyűjtetnek fel a tanoncok.

Hogy az 1864-ken kiadott iskolai törvénynek 1871-ig mily csekély eredménye lett, mutatják e következő hiteles számok. Azon 34 tartományból, melyekben új iskolák állítottak fel csak 14 adott be az orosz kormányhoz néhány hiányos adatot. Ezen 14 tartományban, melyek a szláv oroszországban a legnépesebbek is lepolgárosultabbak, s melyeknek lakossága 20 millió felül van, 1870-ben még csak 4247 iskola volt 143,385 tanulóval s így 142 lakosra esett egy iskolába járó gyermek, holott Európa protestáns államaiban minden 6 lélekre esik egy. Ez adatok szomorú képét nyujtják a nagy északi birodalom műveltségnek, és szinte fáj a magyar ember lelkének, midőn tudományos német folyóiratban Magyarország és Oroszország népnevelés ügye egyenlő színvonalra állittatik, holott nálunk számtalan olyan község találtatik, főleg protestáns, amelyekben 7—8 lélekre esik egy iskolába járó gyermek.

Különben az eredmény hasonló az áldozathoz, a melyet az orosz kormány és nép a népnevelés felvirágoztatására tesz. 1871-ben ugyanis népiskolákra csak 2,742,008 rubel adatott ki melyből 1,271,825 rubelt a városi és falusi községek, 766,642 rubelt a tartományi rendek, 703,541 rubelt az állam fizetett. — Quid hoc ad tantam sitim!

Hanem tanítóképezdékre már aránylag gazdagabban állittatnak meg a költségek. A nevezett 1871 évben ueyanis ilyenekre 334,351 rubel adatott, némelyek épen bőkezűleg láttatnak el, így például a kiewi tanítóképezdének 1871. évi költség előirányzata az építésre fordított 63 ezer rubelen kívül 14 ezer rubelben állittatott meg. — Keleten is állittatnak fel nagy

erőködéssel orosz iskolák, melyeknek úgy látszik a műveltség terjesztése mellett a tatár, török s örmény fajta népek elorosztása lesz feladatul tűzve, melyet az orosz kormány bámulatos ügyességgel terjeszt mindenütt. Fényes példa reá az, hogy 1870-ben Lengyelországban már csak egy oly gymnasium volt, amelyben nem orosz volt a tanyelv. J. I.

T Á R C Z A.

Vasárnapi ének

Dallam: Tökéletes volt minden tekintetben stb.

Isten házába felgyült keresztyének!
Zengjen szívünkben buzgó hála ének
A szeretetnek örök forrásához,
Égi atyánkhoz.

Ki reánk e megszentelt nap folyásán
Aldó szerelmét kettőzve árasztván:
Testi jókhoz ad szellemi kincseket,
Lelki élvezeteket.

Megváltónk tanát
Tisztán hirdetteti,
Fénysugárral elménk földerit,
Erőt, vigaszt küld mit hő szívünk vára
Imánk szavára.

Szerencsés ember! kinn az ég áldása
Ingyen ajándék, manna lehullása —
Köszönd Istennek s jer e jó Atyádat,
Buzgón imádjad.

Jöjj óh ártatlan! kebled fájdalommal
Isten rád tekint nyájas orcájával;
Jöjjön a beteg, kit a bánat lever —
S enyhületet nyer:

Bús özvegy, árva, üldözött, megrogyott,
Kit a föld színén már minden elhagyott:
Jer! Istenbe vesd erős reménységed —
S felkarol téged,

Szegények, dúsak, gyengék és erősek,
Tanulatlanok, eszélyesek, bölcssek,
Bűnben fetregők, jámbor kegyes lelkek!
Istenhez jertek . . .

Óh jertek! e szent nap minden oráján
Néki áldozzunk a hála oltárán;
Ő a létadó, hűséges fentartó
És megnyugtató.

Széles Endre, ref. lelkész.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó

H I R D E T M É N Y.

PÁLYÁZAT.

A **mike-péresi** ref. egyházban megürült nagyobb fitanitó-i-kántorsági- és orgonistasággal egybekötött állomásra. Évi fizetés: alkalmas két szoba, konyha, kamara s egy pinczével ellátott lakáson kívül:

1-ször. 120 o. é. frt. és 200 frt. orgona alap évenkénti, — most 8%-os kamatja, 6 frt kivételével.
— 2-ször. Buza: 6 köből 2 véka a magtárból, 2 véka örölve a malomvából; rozs 5 köből 2 véka; árpa 11 köből. — 3-ször. Egy negyed telek föld, legelőilletőséggel; egy-egy vékás lucernás és kender föld, ezeknek adóját az Egyház fizeti; 2 hold Sinay-alap-föld haszonélvezete. — 4-szer. Földek munkáltatása helyett 15 o. é. frt. — 5-ször. Két öl kemény tűzifa. — 6-ször. A gyermekek, számuk 50—60 közt, fizetnek egyenként egy véka rozst, fél véka árpát, egy csirkét; pénzt a 3 felső osztályban 75, — a 4-dik osztályban 60 krt. — Minden 20 gyermek után egy díj nélkül tanítandó. — Vasárnapi iskolások tanításáért ez időszert adatik 20 o. é. frt. — Kis halott temetéstől 50 kr. nagy halottól egy o. é. frt fizettetik.

Kötelességei: a fiiskola 4 felső osztályát az előirt s előirandó tantervek szerint ide értve a kertészetnek a faiskolában gyakorlatilag tanítását is — tanítani, temetések és isteni tiszteletek alkalmával a kántori s orgonistai teendőket végezni; a canonica órákon, esetleg máskor is, predikálni; a vasárnapi iskolásokat tanítani, végül az ünnep-követeket ellátni.

Pályázók kérvényeiket s képesített voltukat igazoló okmányaikat folyó évi márczius 20-ig hozzám bérmentve beküldeni sziveskedjenek. — Mike-Pércsen (u. p. Debreczen) 1875. Február 1.

2. 2—3.

Nagy Lajos, sk. ref. lelkipásztor.